

закінченнями на –я. Отже, топоніми в значній мірі відображають фізико-географічні умови дослідженого регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кришук М. М. Топоніми Тернопільщини: Навчально-методичний посібник. - Тернопіль.: Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Тернопільській області, 2000. – 252 с.
2. Масляк П. О., Шищенко П. Г.. Географія України: Підруч. для 8-9 кл. серед. шк. - К.: Зодіак-ЕКО, 2000. - 434 с.
3. Мурзаев Э.М. География в названиях / Э.М. Мурзаев. - М.: Наука, 1982. - 177 с. 115 с.
4. Фондові матеріали із Тернопільського краєзнавчого музею

*Заровенна Н.
Науковий керівник – доц. Варакута О. М.*

ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК СУЧАСНИЙ МЕТОД ПЕРЕВІРКИ ТА КОРЕКЦІЇ ГЕОГРАФІЧНИХ ЗНАТЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Входження національної вищої школи до європейського освітнього простору зумовило широке впровадження у навчальний процес вищих навчальних закладів тестового контролю та корекції знань, умінь і навичок студентів.

Актуальність проблеми, пов'язаної із використанням методу тестування у вищій школі, обумовлена необхідністю термінового розв'язання суперечностей, що полягають у невідповідності між нагальною потребою широкого впровадження практики тестування та недостатністю такого досвіду роботи у викладачів, тобто їх низької обізнаності із вимогами та методикою розробки тестових завдань.

Мета статті полягає в обґрунтуванні сутності понять «тест», «тестовий контроль та корекція знань, умінь і навичок», з'ясуванні функцій, вимог та критеріїв визначення якості і об'єктивності тестового контролю та корекції знань, а також у розробці зразків завдань для тестового контролю та корекції географічних знань, умінь і навичок студентів на змісті курсу «Регіональна економічна і соціальна географія».

Над проблемою використання тестів у вищій школі працювало багато вчених, зокрема Аванесов В., Безпалько В., Бугаєць Н., Єфремова Н., Жорнова О., Малихін А., Паращенко Л., Подопригора М., Сидоренко Т., Челишкова М., Ялаєва Н. та багато інших. Дослідженням питань, пов'язаних із впровадженням тестового контролю для перевірки географічних знань, умінь і навичок, займалися такі вчені як Безуглий В., Варакута О., Гілецький Й., Гільберг Т., Дітчук І., Дук Н., Муніч Н. та Фідра Н.

На сьогоднішній день у науковій літературі існують різноманітні трактування поняття «тест».

«Тест – це система формалізованих завдань, призначених для встановлення освітнього (кваліфікаційного) рівня особи» (за «Великим тлумачним словником сучасної української мови»).

У *Тестологічному словнику-довіднику поняття «тест» розглядається як сукупність запитань, які переважно вимагають однозначної відповіді, укладаються за певними правилами та процедурами, передбачають попередню експериментальну перевірку й відповідають таким характеристикам ефективності, як валідність і надійність [7].*

За тлумаченням Л. Паращенко, «тест – це інструмент, що складається з кваліметрично вивірених систем тестових завдань, стандартизованої процедури проведення і заздалегідь спроектованої технології обробки й аналізу результатів, призначений для вимірювання якостей і властивостей особи, зміна яких можлива в процесі систематичного навчання» [5, с. 45].

Аналіз наукової та методичної літератури з проблеми дослідження показав, що на сьогоднішній день немає чіткого визначення поняття «тестовий контроль та корекція знань, умінь і навичок». Тому, на нашу думку, під цим поняттям слід розуміти форму контролю та корекції знань, що спрямована на перевірку рівня сформованості у студентів професійних знань, умінь і навичок шляхом розв'язання ними різних видів тестових завдань, а також на виправлення недоліків та помилок, які виникли у студентів в процесі навчально-пізнавальної діяльності, шляхом розв'язування додаткових тестових завдань.

Тести виконують різноманітні функції, зокрема діагностичну, мотиваційно-орієнтовану, контролюючу, оцінювальну, освітньо-виховну, констатуючу, навчальну, розвивальну, прогнозувальну та коригуючу.

Основними показниками якості та ефективності тесту є валідність, об'єктивність, надійність і точність. Крім вищеперахованого, до показників, які характеризують тест, на нашу думку, також варто віднести достовірність, повноцінність, практичність і простоту.

Валідність означає придатність тестових результатів для тієї мети, заради якої проводилось тестування. Валідність залежить від якості завдань, їхньої кількості, від ступеня повноти і глибини охоплення змісту навчальної дисципліни у завданнях тесту. Крім того, валідність залежить також від балансу та розподілу завдань за складністю, від методу добору завдань у тест із загального бланку завдань, від інтерпретації тестових результатів, від організації збору даних, від підбору вибіркової сукупності випробуваних [2, с. 28].

Валідність тесту оцінюється за такими трьома характеристиками:

□ функціональність – дії студентів при виконанні тестових завдань повинні співпадати за більшістю показників з тими, які контролюються за їх допомогою;

змістовність – для виконання тесту студент повинен використовувати знання саме того навчального матеріалу, засвоєння якого перевіряється за його допомогою;

прогностичність – інформація, що отримана при аналізі результатів виконання тесту, повинна містити достовірні дані для визначення змісту та прогнозування результатів наступної роботи.

Тест вважається об'єктивним, якщо вплив суб'єктивних дій тих, хто вимірює, є мінімальним, тобто результати є максимально незалежними від дослідників.

Щоб звести до мінімуму вплив суб'єктивних чинників, необхідною є максимальна стандартизація умов проведення тестування та аналізу його результатів. До стандартизації умов тестування ставлять такі вимоги:

- об'єктивність проведення тестування;
- об'єктивність обробки даних;
- об'єктивність інтерпретації результатів.

Надійність – це показник стійкості результатів, що впливає на точність, з якою можна виміряти ту чи іншу конкретну ознаку. Тест вважають надійним, якщо різні викладачі од-наково оцінюють його виконання студентом. Також надійність тесту полягає в тому, що наступне виконання тесту одним і тим самим студентом повинно давати практично однакові результати.

Точність – це визначення мінімальної помилки, з якою можна провести тестування [2, с. 28].

Критеріями достовірності тесту є його зміст, актуальність, чітко визначена конструкція та передбачуваність результатів.

Тест вважається повноцінним, якщо він містить відповідну пропорцію матеріалів з усіх аспектів його змісту.

Практичність тесту визначається декількома факторами. По-перше, дуже зручно, коли тест надрукований і таким чином його можна використовувати десятки разів. По-друге, підрахунок результатів повинен бути максимально спрощеним, що б сприяло економії часу викладача. З іншого боку, тест має бути зручним і для студентів, тобто інструкції до нього повинні бути максимально чіткими й точними.

Простота тесту полягає в тому, що тестові завдання повинні мати чіткі, зрозумілі для кожного студента формулювання та відповідати його можливостям.

Розробляючи тестові завдання, слід пам'ятати, що запропоновані варіанти відповідей до цих завдань мають відповідати таким вимогам:

- бути гомогенними (однорідними);
- дистрактори (неправильні відповіді) – правдоподібними;
- правильна відповідь – короткою;
- не рекомендується використовувати як правильну відповідь чи дистрактори фрази «нічого з вищезазначеного», «все з вищезазначеного» або «не знаю»;
- усі відповіді мають бути наближені до правильної [2, с. 29].

Процес розробки тестових завдань доводиться складний і вимагає дотримання розробником та-ких вимог:

- зміст тестового завдання повинен відповідати вимогам програми;
- при формулюванні завдання необхідно послуговуватися літературною мовою, не використовувати багатозначних термінів, рідко вживаних слів, сленгу, діалектизмів;
- починати формулювання завдання варто з дієслова (допустимим є використання наказової форми цих дієслів; «назви», «визнач», «визначте», «установи», «знайди зайве», «розстав», «вибери», «укажи» тощо);
- текст тестового завдання повинен бути коротким та зрозумілим;
- у тесті запропонованого завдання не доцільно пропунувати вибір неправильної відповіді;
- відповідь на одне завдання тесту не повинна містити підказки на інші;
- обов'язково має бути розроблена шкала оцінювання;
- бажано, щоб завдання формулювалось у вигляді розповідної стверджувальної конструкції;
- у кожному завданні дистракторів повинно бути від 3 до 5;
- усі дистрактори повинні вибиратись не довільно, а відповідно до типових помилок, які допускають студенти під час виконання цього завдання;

не дозволяється включати у зміст запитання інформацію з додаткової літератури, енциклопедії (допускається лише для роботи з обдарованими студентами чи для індивідуальної роботи);

- не можна використовувати прикладів з підручника чи лекцій як тестове завдання;
- кількість завдань (довжина тесту) – від 20 до 50;
- середній час тестування – 20 хвилин;
- тестові завдання слід впорядковувати за зростанням рівня складності;
- будь-яке тестування має передбачати не лише виставлення балів (оцінок), а й аналіз результатів;
- студенти, незалежно від рівня знань, повинні перебувати в однакових умовах під час тестування;
- бажано створювати різнотипні тестові завдання, що унеможливають одноманітність у роботі та відповідно дозволяють уникати втоми, звикання студентів працювати з одним видом тестів;
- складність тесту має відповідати такому рівню, щоб студент із посередніми знаннями правильно відповів приблизно на половину завдань [5, с. 62].

Тестові завдання також можуть містити не тільки текст, але й малюнки, схеми, символи, графіки та діаграми.

На сьогоднішній день є безліч способів для формулювання тестових завдань у не-вербальній або вербально-невербальній формі. Таким способом може бути сформульована не лише основна частина завдання, але й варіанти відповідей. Використання вищезазначених тестових завдань розвиває та перевіряє деякі спеціальні вміння та навички, наприклад, вміння працювати з картою, розуміти й читати схеми, графіки та аналізувати діаграми тощо.

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

У тестах, що використовуються для контролю і корекції знань, умінь і навичок студентів, можна також застосовувати малюнки і таблиці. Застосування цих матеріалів, по-перше, робить тестування різноманітнішим та знижує кількість випадкових помилок. По-друге, малюнки стають додатковим мотивом під час тестування, активізуючи інтерес до завдання [6, с. 29].

Наприклад, для здійснення тестового контролю та корекції географічних знань, умінь і навичок студентів під час вивчення країн Європи у курсі «Регіональна економічна і соціальна географія» можна використати такі завдання:

1. Проаналізуйте запропоновану діаграму та укажіть тип країн, для яких характерна зображена структура господарства:

- А** країни, що розвиваються;
- Б** високорозвинені країни;
- В** країни з перехідною економікою;
- Г** країни з плановою економікою.

2. Установіть відповідність між назвами країн та їх характеристиками:

А Велика Британія	1 країна з федеративним адміністративно-територіальним устроєм, має великі запаси кам'яного і бурого вугілля, калійних солей, виробляє та експортує автомобілі, станки, промислове устаткування, електроніку та електротехніку, зброю, хімікати;
Б Швейцарія	2 країна, населення якої належить до уральської мовної сім'ї, вона є великим виробником глинозему та автобусів, не має виходу до моря, за формою адміністративно-територіального устрою – федера-тивна республіка;
В Польща	3 країна з м'яким кліматом, видобуває вугілля й газ, є провідним виробником нафти в Європі, яку видобуває на шельфі моря, на її території є значна кількість газових і вугільних родовищ, головна галузь сільського господарства – тваринництво.
Г Німеччина	4 країна, що підтримує постійний політичний нейтралітет; її столиця – найбільше місто країни; національний склад населення не-однорідний, розвинуті точне машинобудування, фармацевтика, харчова промисловість;
	5 країна, що омивається найпріснішим морем, на її території роз-ташований великий європейський вугільний басейн; вона є потужним виробником вугілля, сірки, морських суден, харчових продук-тів.

3. Укажіть номер, яким на картосхемі позначено країну, що є найбільшим центром переробки цукрового буряку в Європі:

- А** 1
- Б** 2
- В** 3
- Г** 4

4. Укажіть 3 причини територіальної диспропорції в галузевій структурі господарства Італії:

- А** відмінність форм рельєфу у північній та південній частинах країни;
- В** несприятливі кліматичні умови для життя населення на півночі Італії;
- Г** велика кількість мінерально-сировинних ресурсів на півдні країни;
- Д** зосередження основних центрів промисловості на півночі Італії;
- Е** відмінності в забезпеченості водними ресурсами між північчю та півднем;
- Є** розміщення найбільших міст і велика концентрація населення на півночі Італії;
- Ж** велика частка садів та виноградників, які зосереджені на півночі країни.

Отже, тестовий контроль та корекція знань, умінь і навичок студентів є одним із найпоширеніших методів контролю та корекції географічних знань у вищій школі. Саме то-му при розробці тестових завдань необхідно дотримуватися всіх вищеописаних вимог, а та-кож використовувати карти, схеми, графіки, діаграми, розробляти завдання, які б сприяли встановленню причинно-наслідкових зв'язків і розвивали у студентів мислення, вміння порі-внювати, аналізувати, узагальнювати і робити висновки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укладач і головний редак-тор В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
2. Гільберг Т. Тестовий контроль з географії: переваги й недоліки // Географія та основи економіки в школі. – 2008. – № 1. – С. 27-30.
3. Жорнова О. Тестування в контексті моніторингу якості знань студентів: загальнотеоретичні та загальнометодичні розвідки // Вища школа. – 2010. – № 9. – С. 34-47.
4. Малихін А. Тестовий контроль і підвищення якості освіти у вищій педа-гогічній школі // Рідна школа. – 2006. – № 6. – С. 9-11.
5. Паращенко Л.І., Леонський В.Д., Леонська Г.І. Тестові технології у навчальному закладі: Методичний посібник. – К.: ТОВ «Майстерня книги», 2006. – 217 с.
6. Сидоренко Т.М., Бугаєць Н.О. Електронні тести успішності як засіб під-вищення ефективності навчального процесу // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2009. – № 6. – С. 28-30.
7. Тестологічний словник-довідник. / Режим доступу: <http://www.znannya.org/?view=su>
8. mmary:testology.T